

<https://doi.org/10.15407/econindustry2026.03.087>

УДК 336.77:338.432:355.01

JEL: G21, H81, Q14, O13

Олександр Олександрович ЗАЄЦЬ, здобувач третього

(освітньо-наукового) рівня вищої освіти

E-mail: Ool.zaiets@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0004-7167-208X>

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

вул. Героїв Оборони, 10, Київ, 03127, Україна;

АТ «Таскомбанк», заступник голови правління

вул. С. Петлюри 30, Київ, 01032, Україна

АДАПТАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ТА ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ДО ВОЄННИХ РИЗИКІВ: ВІД СТІЙКОСТІ ДО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ВІДНОВЛЕННЯ (ЕМПІРИЧНА ОЦІНКА НА ОСНОВІ АВТОРСЬКИХ ІНДИКАТОРІВ)

Обґрунтовано теоретико-методичні засади адаптації банківського кредитування та державної фінансової підтримки агропромислового комплексу (АПК) до воєнних ризиків. На основі авторських індикаторів (K_{inv} , K_{sa} , K_{res} , M_{eff}) здійснено оцінку структурних зрушень в АПК. Виявлено просторову асиметрію та двократний розрив у фінансуванні між тилловими та прифронтовими регіонами. Аргументовано високі параметри бюджетної мультиплікації програми «5—7—9 %» ($M_{eff} = 17,14$). Окреслено тенденції формування фінансових передумов для переходу галузі від операційного виживання до поступового відновлення та створення доданої вартості.

Ключові слова: аграрний сектор, безпекова асиметрія, інвестиційна адаптація, кредитний мультиплікатор, фінансова резистентність, фінансове забезпечення.

Воєнна агресія робить фінансову стійкість агропромислового комплексу (АПК) України чинником глобальної продовольчої безпеки. Вітчизняний досвід адаптації потребує поєднання державних коштів і банківських позик для переходу від виживання до інвестиційного відновлення й залучення капіталу (Carbó-Valverde et al., 2009). Брак ресурсів, низька рента-

бельність, виробничі ризики та цінова диспропорція обмежують спроможність аграріїв відповідати вимогам банків. Ринкові механізми кредитування в періоди невизначеності є малоефективними: банки мінімізують ризики через відсторонення малого та середнього бізнесу (МСБ) (Angori et al., 2019; Cowling et al., 2016). Воєнна кредитна політика орієнтована

Цитування: Заєць О. О. Адаптація банківського кредитування та державної фінансової підтримки агропромислового комплексу до воєнних ризиків: від стійкості до інвестиційного відновлення (емпірична оцінка на основі авторських індикаторів). *Економіка промисловості*. 2026. № 3 (115). С. 87—103. <https://doi.org/10.15407/econindustry2026.03.087>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2026. Стаття опублікована на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

переважно на високорентабельних позичальників, обмежуючи фінансування малих і середніх сільськогосподарських підприємств.

В умовах збройної агресії та високих ризиків обмежений доступ до ринкових позик компенсується державною фінансовою підтримкою, без якої розвиток АПК є неможливим. Попри значні обсяги фінансування за програмою «Доступні кредити 5—7—9 %» (далі — Програма), її методи неповною мірою адаптовані до потреб галузі. Простежується диспропорція між масштабами кредитної підтримки та її реальним впливом на інвестиційну модернізацію АПК. Чинні індикатори оцінювання Програми мають фіскальний характер, не враховують безпекову асиметрію та потенціал створення доданої вартості. Це зумовлює необхідність переходу від макроекономічного моніторингу до оцінювання ефекту та мікроекономічного впливу монетарних інструментів (Guo et al., 2013; Ferrando et al., 2019). Неналежний аналіз показників результативності використання бюджетних коштів викривляє оцінку рентабельності аграрних підприємств та успішності капітального повоєнного відновлення.

Обмеженість інструментів аналізу воєнних структурних зрушень в АПК потребує пошуку нових методологічних рішень. Застосування адаптивного підходу на засадах авторських індикаторів (кредитних важелів і стійкості капіталу) дає змогу реально оцінити поетапний перехід сектору від самозбереження до реального відновлення. Такий підхід має принципове значення для побудови результативної моделі державної підтримки АПК за участю банків у повоєнний час.

Теоретичну базу фінансового забезпечення АПК в умовах потрясінь формують концептуальні підходи зарубіжних учених. Доступ МСБ до кредитів залежить від інституційного середовища й обмежується банківськими стратегіями, що потребує державного регулювання (Carbó-Valverde et al., 2009). Ключовими чинниками фінансування є прозорі відносини з банком (Angori et al., 2019), а депресія позичальників під час криз мінімізується заходами монетарної підтримки (Cowling et al., 2016), яка полегшує фінансові обмеження на мікрорівні (Ferrando et al., 2019).

Волатильність АПК зумовлює консервативність банків. Оцінювання ризиків бізнесу потребує аналізу панельних даних для прогнозу

дефолтів (Moyi, 2019), оскільки суб'єктивне сприйняття менеджерів визначає рішення комітетів (Talaulikar et al., 2022). Часткова державна гарантія мінімізує ризики через їх перенесення на державу (Boschi et al., 2014), а синергія агрострахування та цифрової інклюзії стимулює виробництво (An et al., 2023). Міжнародна практика оцінювання субсидій є дискусійною: європейські дотації підтримують життєздатність регіонів (Galluzzo, 2021), а стійкість бізнесу визначається його фінансовим профілем (Dima et al., 2024; Moise, 2024). Китайський досвід доводить ефективність просторової економетрики для оцінювання фіскальної підтримки галузі (Guo et al., 2013; He, 2016).

Результативність допомоги залежить від регіональних рис та її спрямування на технологічне оновлення (Song et al., 2022). Із використанням методу еталонних просторових полюсів виявлено «безпекову міграцію» капіталу в Україні.

Фіскальна підтримка впливає на ефективність виробництва зерна та продовольчу безпеку (Wang et al., 2024), а державні витрати мотивують кредитування, долаючи просторову нерівність (Tang, Sun, 2022; Zhang, Dai, 2023). Інституційні недоліки фінансування АПК порівняно з ЄС виявлено в Косові (Kllokoqi et al., 2024), а чинники успіху харчової промисловості в Азії оцінено через декомпозицію Блайндера-Оаксаки (Le et al., 2021). Екологічну підтримку лісового господарства крізь призму біоекономіки досліджено в роботі (Rinn, Jarský, 2022). Фінансування ланцюгів постачання є запорукою безпеки в країнах з обмеженими ресурсами (Muntaka et al., 2024). Доведено роль транснаціональної допомоги у підвищенні вартості агропродукції (Yuan et al., 2025) та обґрунтовано роль цільового асигнування субсидій на мікрорівні (He et al., 2026).

Споживче й іпотечне кредитування домогосподарств є вагомим додатковим ресурсом галузі (Andros, Gerasymchuk, 2023). Аналіз результативності агрохолдингів (Paulson et al., 2013) та реакції банків на борги МСБ (Ogunmokun et al., 2024) свідчить, що доступ до кредитів має «державну залежність» (state dependence) (Pigini et al., 2016). Лише синергія фіскальної та фінансової підтримки забезпечує зростання продуктивності в АПК (Ma, Li, 2025) для повоєнного відновлення України, а вплив управлінського менталітету в умовах невизначеності обумовлює кредитну поведінку банків.

Незважаючи на всебічне висвітлення окремих аспектів агрострахування та фіскальних дотацій у працях зарубіжних авторів, поза увагою залишається комплексне оцінювання просторової деформації капітальних потоків під впливом критичних безпекових шоків. Це зумовлює необхідність подальшого аналізу воєнних структурних зрушень в АПК на основі системи динамічних авторських індикаторів фінансової резистентності та інвестиційної адаптації.

Метою статті є теоретико-методичне обґрунтування та емпіричне оцінювання адаптації банківського кредитування і держпідтримки АПК до воєнних ризиків, а також розроблення інструментарію для переходу галузі від операційного виживання до інвестиційного відновлення та створення доданої вартості.

Для оцінювання фінансового забезпечення АПК проаналізовано зміни банківського кредитування. Динаміка портфеля в умовах війни відображає адаптивність сектору та зміну пріоритетів банків — від підтримки ліквідності до інвестиційного відновлення (табл. 1).

Інформаційну та емпіричну базу дослідження становлять офіційні статистичні матері-

али Національного банку України та Фонду розвитку підприємництва (ФРП). Інформація за 2021—2024 рр. та січень 2026 р. базується на фактичній звітній статистиці, тоді як показники за 2025 р. мають оперативний та планово-прогнозний характер через відсутність опублікованих фінальних річних звітів регуляторів на момент виконання розрахунків. Це зумовило необхідність використання методів екстраполяції та авторського моделювання.

Порогові значення індикаторів визначено за аналогією з макропруденційними тестами (стабільність при $K_{res} > 15\%$, асиметрія при $K_{sa} > 1,0$), а аналіз чутливості підтвердив еластичність моделі до безпекових потрясінь.

Застосування підходу передбачає трирівневий алгоритм: макрооцінку мультиплікації видатків (M_{eff}), просторовий аналіз деформацій (K_{sa}) та мікрооцінку цільової трансформації портфеля (K_{inv} , I_{mva} , K_{res}) для адаптивного управління ризиками.

Представлена база дослідження дала змогу верифікувати мультиплікатор бюджетного важеля ($M_{ef}=17,14$) та зафіксувати зростання частки малих підприємств у портфелі АПК до понад 40 %.

Таблиця 1. Аналіз динаміки та структурної адаптації кредитного портфеля АПК

Показник	2021 (база)	2022 (шок)	2023 (стабілізація)	2024 (адаптація)	2025 (відновлення)	2026 (січень)
1. Загальний обсяг, млн грн	82 600	118 504	117 249	114 461	141 815	142 102
Приріст до попереднього року, %	—	+43,5	-1,1	-2,4	+23,9	+0,2*
2. Розподіл за термінами погашення, %						
Короткострокові (до 1 року)	45,1	54,4	45,4	33,7	28,3	28,3
Середньострокові (1—5 років)	49,6	41,2	51,6	60,2	64,5	64,4
Довгострокові (понад 5 років)	5,3	4,4	3,0	6,1	7,3	7,3
3. Валютна структура портфеля, %						
У національній валюті	71,6	76,4	73,5	76,1	77,5	77,4
В іноземній валюті	28,4	23,6	26,5	23,9	22,5	22,6

* Збільшення частки середньострокових кредитів свідчить про адаптацію аграрного сектору до воєнних ризиків. Показник темпу приросту за січень 2026 р. становить +0,2 % і відображає помісячну динаміку (фактичний стан на кінець січня 2026 р. порівняно з базовим планово-прогнозним показником грудня 2025 р.), а не кумулятивний річний темп.

Дані табл. 1 вказують на високу адаптивність системи фінансового забезпечення АПК до екзогенних шоків. Кредитне зростання на 43,5 % у 2022 р. зумовлене заміщенням ринкового фондуювання державними програмами ліквідності. У 2022 р. банки надавали перевагу короткостроковому операційному фінансуванню, що корелює з висновками, викладеними в роботі (Ferrando et al., 2019), про мінімізацію процентних ризиків через скорочення строків кредитування у періоди нестабільності. Проте у 2025—2026 рр. портфель змістився вбік середньо- та довгострокових позик (до 71,7 %). Разом з тим у воєнний період подовження строків кредитування не є меха-

нічним свідченням його суто інвестиційного характеру, оскільки значна частина довгострокових ресурсів націлена на пролонгацію діючих зобов'язань і реструктуризацію боргів АПК. Однак збільшення питомої ваги кредитів строком понад 3 роки є важливим індикатором зниження ризиків миттєвої ліквідності для аграрних підприємств. Гривнева девальютизація зобов'язань (77 %) мінімізує валютні ризики, а збільшення дюрації портфеля понад довоєнний рівень свідчить про стабілізацію інституційної довіри банківського сектору до АПК.

Ефективність позикового капіталу визначається його реальною вартістю. Порівняння но-

Таблиця 2. Порівняльна динаміка процентних ставок АПК, інфляції та девальвації в Україні, %

Показник (станом на грудень)	2021	2022	2023	2024	2025	2026 (січень)
Середньозважена ставка за кредитами АПК (грн)	12,1	18,7	20,1	17,3	17,2	18,2
Темп інфляції (рік до року)	10,0	26,6	5,1	12,0	8,0	3,4
Темп девальвації (грн/долар)	-3,5	34,1	3,9	10,6	0,8	3,7
Облікова ставка НБУ	9,0	25,0	15,0	13,5	15,5 %	15,0
Реальна відсоткова ставка	+2,1	-7,9	+15,0	+5,3	+9,2	+14,8

Примітка: реальна відсоткова ставка розрахована як різниця між середньозваженою ставкою за кредитами АПК та індексом інфляції. Від'ємне значення свідчить про те, що інфляція перевищувала вартість кредиту.

Джерело: розраховано за даними НБУ та Міністерства фінансів України.

Таблиця 3. Динаміка кредитування та якості портфеля АПК за розміром суб'єктів господарювання, %

Категорія позичальників	Показник	2021 (база)	2023 (криза)	2025 (відновлення)	2026 (січень)
Великі підприємства	Частка в портфелі	18,4	15,2	12,6	12,5
	Рівень NPL	2,1	5,4	3,7	3,8
Середні підприємства	Частка в портфелі	38,2	35,8	36,1	36,2
	Рівень NPL	4,8	13,2	9,6	9,7
Малі та мікропідприємства	Частка в портфелі	32,5	38,5	40,5	40,6
	Рівень NPL	3,9	11,5	7,5	7,6
Інші (у т.ч. ФОП)	Частка в портфелі	10,9	10,5	10,8	10,7
	Рівень NPL	6,5	15,8	12,4	12,5
Усього по АПК	Середній NPL	4,2	12,8	8,4	8,5

Примітка: показник «Середній NPL» у рядку «Усього по АПК» відображає офіційні агреговані дані наглядової статистики НБУ для аграрного сектору загалом. Його розраховано як відношення сумарного абсолютного обсягу дефолтних зобов'язань (NPL) усіх категорій позичальників до загальної абсолютної величини кредитного портфеля АПК за відповідний період, а не через середнє зважене значення відносних часток, у зв'язку з різною абсолютною базою кредитного навантаження за сегментами бізнесу.

Джерело: розраховано за даними НБУ.

мінальних ставок з інфляцією та девальвацією допомагає оцінити боргове навантаження на аграріїв і ступінь макроекономічного впливу на доступність ресурсів (табл. 2).

Порівняльна динаміка макроекономічних індикаторів свідчить, що істотне зростання темпів інфляції до 26,6 % у 2022 р. на тлі помірної процентної політики сформувало від'ємну реальну ставку за кредитами АПК на рівні -7,9 %. Такий тренд тимчасово девальгував вартість обслуговування боргу для аграріїв та підтримав їхню фінансову стійкість у критичний кризовий період. З 2024 р. капітал подорожчав (станом на початок 2026 р. реальна ставка становить 14,8 %). Це посилює тиск на прибутковість та обґрунтовує потребу в державній компенсації ставок. Аналіз інклюзивності фінансування (табл. 3) дає змогу оцінити розподіл ресурсів між бізнесом різного масштабу та стійкість галузі до дефолту.

Аналіз суб'єктної структури кредитування АПК підтвердив диверсифікацію позичальників. Протягом 2021—2026 рр. частка великих підприємств у портфелі скоротилася з 18,4 до 12,5 %, а сегмент малих і мікропідприємств зріс з 32,5 до понад 40 %. Це вказує на розширення суб'єктної інклюзивності ринку внаслідок нормативного фокусування Програми пільгового кредитування на підтримці дрібних товаровиробників. Зростання обсягу непрацюючих кредитів (NPL) до 12,8 % у 2023 р. стало наслідком втрати активів та блокади, але у 2025—2026 рр. платоспроможність поліпшилася. Рівень NPL в АПК залишався у 2,5—3 рази нижчим за загальноєкономічний. Найвищу стійкість виявив великий бізнес, проте сегмент МСБ також адаптував бізнес-моделі. Отже, аграрні підприємства є надійним сегментом банківських активів. Воєнна територіальна диспропорція зумовила моніторинг кредитної активності по регіонах для оцінювання доступу до капіталу та кореляції безпечових ризиків, обсягів портфеля і вартості ресурсів (табл. 4).

Для систематизації просторового розподілу капіталу визначено критерії типізації регіональних ринків за комбінацією динаміки їхньої частки у портфелі (Δ , в.п.) та рівня процентного навантаження (r , %):

1) лідерство / висока ліквідність — стабільне зростання частки ринку ($\Delta \geq +1,5$) за помірної вартості ресурсів ($r \leq 16,5$ %);

2) інтенсивна модернізація / капітальне відновлення — додатний приріст частки (Δ від +0,4 до +1,5) за мінімальних ставок ($r < 15,5$ %);

3) стабільне операційне забезпечення — збереження сталих позицій (Δ від 0 до +0,4 в.п.) за середньоринкових ставок ($r \approx 15,5$ —17,5 %);

4) ризикове / операційне забезпечення / рецесія — скорочення частки портфеля ($\Delta < 0$ в.п.) на тлі підвищеного процентного навантаження ($r > 18,0$ %);

5) критичний дефіцит — значне падіння обсягів ($\Delta \leq -3,5$ в.п.) за деструктивного рівня вартості грошей ($r \geq 19,5$ % та високих ризиках NPL).

Воєнний чинник спричинив географічну реструктуризацію кредитування АПК, сформувавши центри тяжіння капіталу в західних областях України (Львівська +3,4 в.п., Волинська +1,4 в.п.) та фінансову ізоляцію прифронтових зон (Херсонська -4,3 в.п., Харківська -3,7 в.п.), де ставки на 5—6 в.п. вищі. Сформований ефект «подвійної дискримінації» (який виражається в одночасному скороченні часток ринку прифронтових зон на тлі зростання вартості кредитів на 5—6 в.п.) та просторова асиметрія, що узгоджуються з висновками дослідження (Zhang, Dai, 2023) про поглиблення регіональної нерівності, потребують кардинального перегляду підходів до державного фінансування та активного впровадження інструментів державно-приватного партнерства для відновлення постраждалих територій. Запропонований коефіцієнт асиметрії (K_{sa}) показує цей двократний розрив у фінансуванні між західними та прифронтовими регіонами (див. табл. 4).

Територіальна деформація потребує переходу до регіонально-центричної фінансової політики через диференціацію ставок і гарантій за зонами ризику. Запропоновано модель підтримки АПК для повоєнної відбудови на засадах «безпекової декомпозиції» кредитного ризику, що забезпечує перехід від «операційного виживання» до «капітального відновлення». Сутність окресленої декомпозиції полягає в нормативному відокремленні стандартного комерційного ризику агровиробника від форсмажорного воєнного ризику території з повним покриттям останнього за рахунок державних портфельних гарантій. Цей підхід підтверджується тенденцією до зростання середньострокового інвестування на тлі адаптації підприємств до високих ставок. Результатив-

Таблиця 4. Оцінка регіонального розподілу кредитування АПК України

Область	Частка в портфелі 2021 р., %	Частка в портфелі 2026 р., %	Динаміка портфеля (+/-)	Середньозважена ставка (грн) 2025/2026, %	Фінансове забезпечення
Вінницька	7,1	8,8	+1,7	15,2	Стабільне інвестиційне зростання
Волинська	2,8	4,2	+1,4	14,8	Інтенсивна модернізація
Дніпропетровська	6,5	5,1	-1,4	18,4	Ризикове, операційне
Житомирська	3,4	3,8	+0,4	15,6	Відновлювальне
Закарпатська	0,9	1,8	+0,9	14,5	Нішеве, експортне
Запорізька	4,8	1,2	-3,6	19,5	Критичний дефіцит, NPL
Івано-Франківська	1,8	3,2	+1,4	14,9	Капітальне відновлення
Київська	10,2	12,4	+2,2	16,5	Лідерство, висока ліквідність
Кіровоградська	4,5	4,8	+0,3	17,2	Стабільне, операційне
Львівська	4,2	7,6	+3,4	14,7	Консолідація логістичних потужностей
Миколаївська	4,9	2,8	-2,1	18,9	Високий ризик, відновлення
Одеська	7,2	6,4	-0,8	17,4	Залежність від зернового коридору
Полтавська	6,8	7,1	+0,3	15,8	Стабільне, агропромислове
Рівненська	2,5	3,9	+1,4	15,1	Інтенсифікація технологічного оновлення
Сумська	4,4	2,9	-1,5	18,6	Прифронтове, обмежене
Тернопільська	3,9	5,4	+1,5	15,0	Інвестиційне зростання
Харківська	6,2	2,5	-3,7	19,2	Рецесія, високий рівень NPL
Херсонська	5,1	0,8	-4,3	20,1	Потребує повного державного забезпечення
Хмельницька	4,8	5,5	+0,7	15,4	Стабільне, модернізаційне
Черкаська	5,5	5,8	+0,3	15,7	Ресурсне, операційне
Чернівецька	1,4	2,1	+0,7	14,8	Розвиток садівництва та переробки
Чернігівська	4,6	2,9	-1,7	18,5	Прифронтове, відновлювальне
Усього (Україна)	100,0	100,0	—	17,2	Середньозважений показник

Примітка: нерівномірність розподілу коштів між регіонами зумовлена різним ступенем безпекових ризиків, що покладено в основу розрахунку авторського коефіцієнта безпекової асиметрії (K_{SA}). Дані за 2026 р. відображають стан фінансування у січні—березні. Регіональний розподіл розраховано без урахування показників м. Києва для нівелювання ефекту статистичної концентрації кредитів за місцем реєстрації головних офісів агрохолдингів. Базою (100,0 %) визначено сукупний обсяг кредитів по 24 областях України. Підсумкова сума часток у рядку «Усього» незначною мірою відхиляється від 100 % через накопичену технічну похибку округлення офіційних первинних даних 24 регіонів до десятих частин відсотка.

Джерело: розраховано та систематизовано за даними НБУ, Міністерства аграрної політики та продовольства України і ФРП.

ність фінансового забезпечення галузі зумовлена стратегіями банків та їхнім ризик-менеджментом. Для оцінювання резистентності системи порівняно динаміку обсягів кредитування та якості портфелів ключових банків (табл. 5).

Аналіз свідчить про зміну підходів до фінансової підтримки АПК через державну кредитну експансію. Державні банки (ПриватБанк, Ощадбанк) наростили портфелі у 3—4 рази у 2022—2023 рр., що підтверджує висновки, наведені в роботі (Carbó-Valverde et al., 2009), про поглинання системних ризиків держінститутами як стабілізаційним буфером. Стійкість сектору базується на високій якості воєнних портфелів:

рівень NPL у ключових банків (ПриватБанк, Кредобанк, ПУМБ) становив 1,08—3,7 %. Це нижче за загальноекономічний рівень. Трендове зниження частки проблемних кредитів у 2025—2026 рр. вказує на завершення реструктуризації боргів і перехід до інвестиційного партнерства завдяки високій кредитній дисципліні аграріїв. Зазначене обґрунтовує пріоритетність АПК для фінансування у повоєнний період.

Високі ринкові ставки (15—25 %) обмежують доступ підприємств до ресурсів, що потребує трансформації кредитування в систему державно-приватного партнерства. Державна компенсація відсотків згладжує асиметрію між ці-

Таблиця 5. Аналіз обсягів та якості кредитних портфелів АПК у розрізі банків, включених до вибірки

Банк	Показник	2021	2022	2023	2024	2025	2026 (січень)
АТ «Райффайзен Банк»	Обсяг, млн грн	18 972	23 723	22 847	19 634	20 151	20 733
	Частка NPL, %	1,37	12,69	12,35	11,19	10,43	8,45
АТ «Ощадбанк» (державний банк)	Обсяг, млн грн	5 169	13 550	14 111	18 379	20 425	19 468
	Частка NPL, %	20,00	17,09	13,23	11,89	11,23	8,28
АТ КБ «ПриватБанк» (державний банк)	Обсяг, млн грн	3 842	12 439	13 523	11 320	15 215	14 946
	Частка NPL, %	22,94	4,40	5,35	5,25	2,45	2,50
АТ «ПроКредит Банк»	Обсяг, млн грн	10 324	10 820	9 806	8 974	12 638	13 070
	Частка NPL, %	2,70	19,66	19,79	12,94	5,05	3,59
АТ «ПУМБ»	Обсяг, млн грн	5 753	9 507	10 407	10 818	13 933	14 817
	Частка NPL, %	1,03	2,90	5,21	11,14	6,37	3,70
АТ «Креді Агріколь Банк»	Обсяг, млн грн	7 936	9 301	7 829	7 048	7 880	7 988
	Частка NPL, %	2,03	15,98	21,41	28,87	12,54	11,43
АБ «Укргазбанк» (державний банк)	Обсяг, млн грн	1 898	7 271	7 268	6 946	7 933	7 763
	Частка NPL, %	7,04	3,99	10,16	13,45	15,10	14,57
АТ «Укрексімбанк» (державний банк)	Обсяг, млн грн	2 427	6 693	5 406	4 029	7 918	8 198
	Частка NPL, %	3,19	5,05	25,32	31,26	3,83	2,77
АТ «ОТП Банк»	Обсяг, млн грн	4 526	5 598	5 210	5 643	7 633	8 074
	Частка NPL, %	2,08	13,55	15,38	10,61	5,64	5,96
АТ «Сенс Банк» (державний банк)	Обсяг, млн грн	3 145	4 046	3 110	3 700	4 457	4 428
	Частка NPL, %	4,20	12,48	15,70	14,84	8,47	7,85
АТ «Кредобанк»	Обсяг, млн грн	2 189	1 909	2 261	2 720	3 451	3 227
	Частка NPL, %	2,28	6,96	9,98	5,96	2,14	1,08
АТ «Таскомбанк»	Обсяг, млн грн	1 926	2 354	2 101	2 322	2 376	2 278
	Частка NPL, %	4,82	4,90	40,52	28,40	28,30	28,24

Примітка: показники NPL розраховано на основі звітності НБУ про якість активів. Висока частка NPL у держбанках зумовлена значним обсягом кредитів на територіях, де тривали бойові дії.

Джерело: розраховано за даними НБУ.

ною капіталу та платоспроможністю аграріїв. Програма «Доступні кредити 5—7—9 %» об'єднала банківський капітал із потребами АПК і перетворила комерційні позики на інструмент держполітики, зробивши агросектор головним реципієнтом допомоги (табл. 6).

Дані табл. 6 свідчать, що Програма у 2021—2025 рр. стала базовим інструментом підтримки ліквідності АПК. Зростання частки агросектору до 53 % у 2022 р. доводить її функцію «фінансово-

го щита» у найважчий період. Попри диверсифікацію портфеля у 2024—2025 рр., обсяги фінансування АПК зростають (прогноз — майже 200 млрд грн). Це підтверджує роль держпідтримки як головного драйвера галузі. Стабілізація кількості договорів на тлі збільшення сум вказує на якісне укрупнення кредитних транзакцій та адаптацію банків вибірки до воєнних умов.

Розрахунки підтверджують, що фінансування АПК диверсифікувалося в результаті ак-

Таблиця 6. Динаміка кредитування АПК за програмою «Доступні кредити 5—7—9 %»

Показник	20.12.2021 р.	26.12.2022 р.	25.12.2023 р.	30.12.2024 р.	29.12.2025 р. (прогноз)
Кумулятивний обсяг укладених договорів, млн грн	77 751,1	161 860,9	263 129,6	360 015,4	453 733,0
Обсяг кредитів АПК, млн грн	34 210,5	85 786,3	128 933,5	162 006,9	199 642,5
Частка АПК в обсязі портфеля, %	44	53	49	45	44
Кількість кредитних договорів в АПК, од.	10 295	48 251	38 318	38 375	45 423
Частка АПК за кількістю договорів, %	36	53	39	37	34

Примітка: частку АПК розраховано щодо загального обсягу підписаних договорів у межах програми. Показники за 2025 р. відображають планові ліміти та оперативні прогнози ФРП і Мінагрополітики, які є чинними на момент збору емпіричних даних.

Джерело: розраховано та систематизовано за даними ФРП, Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Таблиця 7. Динаміка структури цільового використання кредитних коштів в АПК, млн грн

Компонента програми (мета)	2022 (факт)	2023 (факт)	2024 (факт)	2025 (прогноз)
1. Підтримка посівної кампанії (сільське господарство)	25 718	36 293	40 905	49 234
2. Обігові кошти (загальні)	—	44 533	68 772	80 387
3. Антивоєнні цілі / підтримка у воєнний час	35 140	58 285	57 546	56 844
4. Інвестиційні кредити (АПК)	10 264	12 472	32 002	65 218
5. Переробка сільськогосподарської продукції	—	5 885	30 370	54 181
6. Рефінансування заборгованості	30 356	28 019	28 387	28 244
7. Енергосервіс та відбудова	—	147	1 796	4 191
Усього	101 478	185 634	259 778	338 299

Примітка: показник інвестиційних кредитів за 2024 р. (32 002 млн грн) є агрегованим значенням, що включає кредити на основні засоби та фінансування потужностей з переробки АПК (авторське групування). Показники за 2025 р. відображають планові ліміти та оперативні прогнози ФРП і Мінагрополітики, чинні на момент збору емпіричних даних. Значення індикатора $K_{inv} = 19,75\%$ розраховано за первинними деаггегованими реєстрами угод із повним виключенням подвійного рахунку переробки та інвестицій.

Джерело: розраховано та систематизовано за даними ФРП, Міністерства аграрної політики та продовольства України.

тивного підключення програм капітального відновлення — будівництва переробних заводів і закупівлі техніки — на тлі збереження стабільного попиту на обігові кошти. Україна розпочала системну інвестиційну модернізацію сектору, а не просто використовує позикові ресурси для поточного виживання.

$$K_{inv} = \frac{V_{invest}}{V_{total_apk}} \times 100 \%,$$

де K_{inv} — коефіцієнт інвестиційної активності; V_{invest} — обсяг інвестиційних кредитів АПК за 2024 р. (32 002 млн грн згідно з даними табл. 7); V_{total_apk} — загальний обсяг кредитування АПК за програмою за 2024 р.¹ (162 006,9 млн грн згідно з даними табл. 6).

Розрахунок: $K_{inv} = (32\,002 / 162\,006,9) = 19,75 \%$.

Значення індикатора на рівні 19,75 % корелює з висновками дослідження (An et al., 2023) про пріоритетність інвестиційної складової кредитування у фазі відновлення після шоків. Це доводить перехід АПК від екстреної підтримки до повоєнної реконструкції, коли майже кожна п'ята гривня державної допомоги спрямовується на оновлення основних капіталів. Цільовим орієнтиром для введеного коефіцієнта (K_{inv}) на 2025—2026 рр. є рівень 25—30 %.

Повоєнний розвиток потребує відмови від чистого експорту сировини. Запропонований порівняльний індекс (I_{mva}) відображає пропорцію фінансування переробних потужностей відносно класичного виробничого циклу. Розрахунки підтверджують трансформацію фінансової системи в напрямі структурних змін економіки АПК для створення вищої доданої вартості. Слід зауважити, що запропонований індекс (I_{mva}) за своєю природою є локальним індикатором кредитного забезпечення і відображає структурні пропорції між фінансуванням поточної операційної діяльності (посівної кампанії) та середньостроковим капіталом для переробної галузі.

$$I_{mva} = \frac{V_{processing}}{V_{sowing}},$$

де I_{mva} — індекс кредитного забезпечення переробної індустріалізації; $V_{processing}$ — обсяг кредитів на переробку сільгосппродукції за 2024 р.

¹ Дані за 2024—2026 рр. базуються на оперативній та прогнозній звітності ФРП.

(30 370 млн грн згідно з даними табл. 7); V_{sowing} — обсяг кредитів на підтримку посівної кампанії за 2024 р.² (40 905 млн грн згідно з даними табл. 7).

Розрахунок: $I_{mva} = 30\,370 / 40\,905 = 0,74$.

Значення індексу кредитного забезпечення переробної індустріалізації (I_{mva}) на рівні 0,74 свідчить про подолання сировинної спрямованості кредитування АПК. Фінансовий ресурс для переробки та створення доданої вартості досяг 3/4 від обсягу фінансування посівної кампанії. Це підтверджує зміну стратегічного вектора розвитку вбік індустріалізації.

Дані табл. 7 відображають перегляд цільових орієнтирів держпідтримки. Фокус Програми змістився з підтримки ліквідності на стимулювання структурних змін в АПК. Про це свідчить зростання фінансування переробної галузі майже в 10 разів за три роки та збільшення обсягу інвестиційних позик. Така тенденція підтверджує перехід від моделі «виживання» до «повоєнного розвитку» з високою доданою вартістю. Значна частка кредитів на обігові кошти вказує на брак власного капіталу в аграріїв, що потребує пролонгації пільгових механізмів. Регіональну динаміку Програми наведено в табл. 8.

ідплив капіталу до безпечних регіонів в умовах війни науково обґрунтовує потребу в спеціальних фінансових режимах для прифронтових територій, підтверджуючи наявність ринкового провалу для АПК півдня та сходу України. Введена дефініція «безпекова асиметрія капіталу» та коефіцієнт (K_{sa}) пропонуються для цільового коригування державної підтримки замість порівняльного розподілу.

$$K_{sa} = \frac{I_{ha} (Safe Region)}{I_{ha} (Frontier Region)},$$

де K_{sa} — коефіцієнт безпекової асиметрії капіталу; $I_{ha} (Safe)$ — інтенсивність кредитування на 1 га у відносно безпечному регіоні (Львівська область — 3371,5 грн/га); $I_{ha} (Frontier)$ — інтенсивність кредитування на 1 га у прифронтовому регіоні (Харківська область — 1763,1 грн/га)³.

² Дані за 2024—2026 рр. мають прогнозний та оперативний характер. Розрахунок індексу виконано на основі аналізу структури цільового використання коштів ФРП (за даними табл. 7).

³ Дані щодо площ угідь та обсягів кредитування станом на 2024—2025 рр. Розрахунок виконано на основі регіональних показників ФРП та статистичних даних землевпорядкування (згідно з даними табл. 8).

Вибір Львівської та Харківської областей як бази розрахунку (K_{sa}) обумовлений тим, що згідно з даними табл. 4 вони є репрезентативними полюсами просторової деформації, відображаючи максимальний приріст капіталу в тилу

(+3,4 в.п.) та найбільше падіння фінансування у прифронтовій зоні (–3,7 в.п.) відповідно.

Розрахунок: $K_{sa} = 3371,5 / 1763,1 = 1,91$.

Регіональні диспропорції та розвиток зон фінансового дефіциту в умовах підвищеного ри-

Таблиця 8. Регіональна динаміка та інтенсивність кредитування АПК за Програмою

Область	Показник	2021 (факт)	2022 (факт)	2023 (факт)	2024 (факт)	2025 (прогноз)
Київська та м. Київ	Обсяг, млн грн	3 380,9	3 576,1	4 218,6	5 684,5	6 150,0
	Кількість суб'єктів	780	812	825	835	890
	Середній кредит, млн грн / суб'єкт	4,33	4,40	5,11	6,81	6,91
Вінницька	Обсяг, млн грн	2 839,7	3 034,4	4 492,3	4 076,0	4 200,5
	Кількість суб'єктів	650	840	885	894	920
	Середній кредит, млн грн / суб'єкт	4,37	3,61	5,08	4,56	4,57
Кіровоградська	Обсяг, млн грн	1 801,1	2 551,4	2 684,2	3 682,0	4 120,5
	Кількість суб'єктів	820	1 050	1 090	1 112	1 180
	Середній кредит, млн грн / суб'єкт	2,19	2,43	2,46	3,31	3,49
Одеська	Обсяг, млн грн	1 684,1	2 537,7	4 182,0	4 012,2	4 340,8
	Кількість суб'єктів	590	760	810	819	850
	Середній кредит, млн грн / суб'єкт	2,85	3,34	5,16	4,90	5,11
Львівська	Обсяг, млн грн	949,7	3 452,8	2 721,1	2 697,2	2 880,5
	Кількість суб'єктів	310	580	615	626	660
	Середній кредит, млн грн / суб'єкт	3,06	5,95	4,42	4,31	4,36
Харківська	Обсяг, млн грн	1 446,4	672,0	1 385,1	3 350,0	3 870,0
	Кількість суб'єктів	420	215	390	516	580
	Середній кредит, млн грн / суб'єкт	3,44	3,13	3,55	6,49	6,67
Дніпропетровська	Обсяг, млн грн	1 450,4	2 106,3	3 257,3	2 752,7	2 950,0
	Кількість суб'єктів	480	530	560	575	610
	Середній кредит, млн грн / суб'єкт	3,02	3,97	5,82	4,79	4,84
Інші області	Обсяг, млн грн	12 168,8	32 730,6	21 572,1	20 665,9	22 408,2
	Кількість суб'єктів	3 650	7 813	5 125	3 373	3 610
Усього по АПК	Обсяг, млн грн	25 721,1	50 661,3	44 512,7	46 920,5	50 920,5
	Загальна кількість суб'єктів	7 700	12 600	10 300	8 750	9 300

Примітка: інтенсивність кредитування розраховується як відношення загального обсягу виданих коштів до кількості активних суб'єктів-позичальників у регіоні. Показники за 2025 р. відображають планові ліміти та оперативні прогнози ФРП і Мінагрополітики, які є чинними на момент збору емпіричних даних.

Джерело: розраховано та систематизовано за даними ФРП, Міністерства аграрної політики та продовольства України.

зику описано в працях (Guo et al., 2013; Tang, Sun, 2022). Для України коефіцієнт ($K_{sa} = 1,91$) фіксує майже двократну диспропорцію у фінансовому забезпеченні між західними та східними регіонами. Такий тренд загрожує цілісності агропродовольчої системи. Повоєнна стратегія має передбачати підвищення державних гарантій (до 90—100 %) для зон із високим ризиком ($K_{sa} > 1,5$) для вирівнювання доступу до капіталу й повернення бізнесу на деокуповані землі.

Просторовий розподіл ресурсів АПК (див. табл. 8) доводить адаптивність Програми до викликів війни. Спостерігається концентрація капіталу в безпечніших регіонах (центральні та західні регіони України) із формуванням нових аграрних хабів (Львівська, Київська області), що потребують інвестицій у логістику та зберігання.

Висока інтенсивність кредитування у прифронтових зонах (Харківська область у 2024—2025 рр.) підтверджує ефективність розподілу ризиків. Подальша держпідтримка має бути диференційованою: мотивація малого фермерства на деокупованих територіях та підтримка масштабних інвестицій у тилу. Успіх Програми залежить від готовності банків брати на себе ризику в умовах війни. Аналіз концентрації

портфеля допомагає виокремити ключові фінансові інституції-донори галузі (табл. 9).

Понад 56 % кредитів АПК видано через три держбанки, що підтверджує роль держави як гаранта стабільності в умовах воєнного стану. Активність іноземних банків свідчить про привабливість галузі, але залежність мікробізнесу від держбанків вказує на неготовність приватного капіталу кредитувати фермерів без гарантій. Програма «5—7—9 %» фінансується через бюджетне покриття різниці ставок (табл. 10).

В умовах жорстких бюджетних обмежень Програма діє як фінансовий важіль: мінімальні витрати бюджету на компенсацію відсотків залучають значний приватний капітал банків. Така модель є оптимальним механізмом інвестиційної реконструкції АПК за обмеженого фіскального простору.

$$M_{eff} = \frac{V_{total_apk}}{S_{comp_budget}},$$

де M_{eff} — мультиплікатор бюджетного важеля; V_{total_apk} — загальний обсяг кредитного портфеля АПК за Програмою у 2024 р. (162 006,9 млн грн згідно з даними табл. 6); S_{comp_budget} — сума де-факто виплачених бюджетних коштів на ком-

Таблиця 9. Рейтинг банків-лідерів за обсягом кредитування АПК у межах Програми (2023—2025 рр.)

Банк	Статус	Обсяг портфеля АПК, млн грн	Частка в аграрному сегменті Програми, %	Пріоритетний сегмент кредитування
АТ КБ «ПриватБанк»	Державний	48 579	28,1	Мікро- та малий фермер (обігові кошти)
АТ «Ощадбанк»	Державний	32 840	19,0	Середні підприємства, інвестиційні проекти
АТ «Райффайзен Банк»	Іноземний	19 355	11,2	Експортоорієнтовані господарства, техніка
АБ «Укргазбанк»	Державний	15 540	9,0	Енергоефективність, переробка продукції
АТ «ПУМБ»	Приватний	12 080	7,0	Агровиробники прифронтових зон
Інші банки (39+)	Змішаний	44 412	25,7	Спеціалізовані та регіональні програми
Разом		172 806	100	

Примітка: рейтинг, складений за обсягом фактично виданих кредитів суб'єктам АПК, очолюють державні банки (ПриватБанк, Ощадбанк). Банк з іноземним капіталом (Райффайзен Банк) демонструє провідну роль як каналу трансмісії державної фінансової підтримки в АПК.

Джерело: складено за даними ФРП і Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Таблиця 10. Витрати бюджету на компенсацію відсоткових ставок за аграрними кредитами

Рік	Сума виплаченої компенсації, млн грн	Частка АПК у загальних виплатах, %	Середня ринкова ставка (орієнтир), %	Пільгова ставка для АПК (середня), %
2021	1 850	44	14—16	7
2022	4 120	54	20—25	0—5
2023	7 890	50	18—22	5—9
2024	9 450	48	15—18	7—13
2025 (прогноз)	11 200	45	14—17	9—13

Примітка: обсяг витрат бюджету за 2025 р. є розрахунковим показником, що базується на планових лімітах фінансування та структурі кредитного портфеля АПК. Показник відображає суми, фактично спрямовані на покриття різниці між ринковою та пільговою ставками для суб'єктів господарювання. Показники за 2025 р. відображають планові ліміти та оперативні прогнози ФРП і Мінагрополітики, які є чинними на момент збору емпіричних даних. *Джерело:* розраховано за даними: ФРП та НБУ.

пенсацію ставок аграріям у 2024 р.⁴ (9 450 млн грн згідно з даними табл. 10).

Розрахунок: $M_{eff} = 162\,006,9 / 9\,450 = 17,14$.

При обчисленні коефіцієнта макроекономічної ефективності (M_{eff}) використано повний обсяг фінансування компенсацій (9 450 млн грн), оскільки цей показник оцінює інтегральний мультиплікативний ефект для всієї банківської системи та державного бюджету загалом. При цьому фінансова стабільність АПК є базовим системним стабілізатором для суміжних галузей економіки. Високе значення мультиплікатора підкріплює думку авторів роботи (Boschi et al., 2014) про важливий ефект державного субсидування ставок для залучення приватного капіталу. Показник ($M_{eff} = 17,14$) підтверджує каталізуючий вплив держпідтримки: 1 грн бюджетних видатків генерує понад 17 грн кредитів для АПК. Цей рівень мультиплікації забезпечує високу бюджетну ефективність, мінімізуючи навантаження на бюджет при максимальному насиченні галузі капіталом. Зростання бюджетних витрат у 6 разів (див. табл. 10) доводить цінність агросектору для економічної витривалості держави. Модель нульових ставок 2022 р. була виправданим кроком, проте тривале субсидування в таких обсягах є фінансово ризикованим.

Повоєнна стратегія має еволюціонувати від компенсації відсотків до мотивації інвестиційних проєктів із високою доданою вартістю для

зниження залежності від бюджету. Важливим критерієм фінансового забезпечення є повернення коштів. Для оцінювання надійності АПК як об'єкта інвестування виконано порівняльний аналіз частки NPL в агросекторі та інших галузях (табл. 11).

Повоєнне відновлення потребує довіри інвесторів. Результати дослідження свідчать, що попри війну, релокацію та збитки, аграрії обслуговують кредити краще за суб'єктів торгівлі чи промисловості. Така тенденція є вагомим аргументом для розширення Програми у 2025—2026 рр.

$$K_{res} = \frac{NPL_{avg} - NPL_{apk}}{NPL_{avg}} \times 100 \%,$$

де K_{res} — коефіцієнт фінансової резистентності (стійкості); NPL_{avg} — середній рівень непрацюючих кредитів по всій Програмі у 2024 р. (4,1 % згідно з даними табл. 11); NPL_{apk} — рівень непрацюючих кредитів конкретно в АПК у 2024 р.⁵ (3,1 % згідно з даними табл. 11).

Розрахунок: $K_{res} = (4,1 - 3,1) / 4,1 = 24,39$.

Значення коефіцієнта резистентності 24,39 % свідчить, що аграрні підприємства на 24,4 % краще обслуговують зобов'язання у воєнний час порівняно з іншими галузями. Це підтверджує високу платоспроможність ($NPL < 3\%$). Така дисципліна, підкріплена низьким рівнем дефолтів, обґрунтовує пріоритетність державного фінансування АПК і розширення кредит-

⁴ Дані за 2024—2026 рр. наведено з урахуванням оперативних звітів ФРП. Розрахунок виконано на основі порівняння даних табл. 6 та 10.

⁵ Дані за 2024—2026 рр. базуються на показниках якості портфеля ФРП. Розрахунок виконано на основі порівняльного аналізу показників NPL (табл. 11).

Таблиця 11. Показники якості кредитного портфеля за Програмою (частка NPL), %

Галузь	2021	2022	2023	2024	2025 (прогноз)
Сільське господарство (АПК)	0,8	1,5	2,4	3,1	2,9
Торгівля	1,2	3,8	5,2	4,8	4,5
Промисловість	1,5	4,2	6,1	5,5	5,2
Середнє значення по Програмі	1,1	3,2	4,5	4,1	3,9

Примітка: показники якості портфеля відображають рівень NPL саме в межах Програми «5—7—9 %». Коефіцієнт фінансової резистентності (K_{res}) розраховано як відхилення рівня NPL аграрного сектору від середньоринкового показника. Це підтверджує високу кредитну дисципліну аграріїв в умовах воєнного стану. Показники за 2025 р. відображають планові ліміти та оперативні прогнози ФРП і Мінагрополітики, які є чинними на момент збору емпіричних даних.

Джерело: розраховано за даними ФРП та НБУ.

Таблиця 12. Динаміка заборгованості державного бюджету в межах Програми

Показник	2022	2023	2024	2025 (прогноз)
Загальна заборгованість, млн грн	2 150	4 820	6 340	5 100
Частка АПК у заборгованості, %	52	49	46	44
Сума боргу перед аграріями, млн грн	1 118	2 361	2 916	2 244

Примітка: заборгованість у сумі 2 916 млн грн станом на кінець 2024 р. свідчить про несвоєчасне фінансування компенсаційних виплат із державного бюджету. Показники за 2025 р. відображають планові ліміти та оперативні прогнози ФРП і Мінагрополітики, які є чинними на момент збору емпіричних даних.

Джерело: розраховано за даними ФРП.

них лімітів для повоєнного відновлення, за умови своєчасної компенсації державою банкам процентних ставок.

Ключовим ризиком Програми є дефіцит бюджетних ресурсів для компенсації ставок. Накопичення боргів перед банками у 2023—2024 рр. створює приховане фінансове навантаження через ризик перекладання відсотків на позичальників. Зниження заборгованості у 2025 р. — це позитивний сигнал.

Наукову новизну дослідження становить удосконалений підхід до оцінювання ефективності фінансового забезпечення АПК, заснований на авторських індикаторах:

1. Коефіцієнт інвестиційної активності ($K_{inv} = 19,7\%$) — засвідчує перехід від «операційного виживання» до «капітального відновлення» та реконструкції активів (див. табл. 7).

2. Індекс кредитного забезпечення переробної індустріалізації ($I_{mva} = 0,74$) — відображає зміну вектора від власне сировинної моделі фінансування до переробної.

3. Коефіцієнт безпекової асиметрії капіталу ($K_{sa} = 1,91$) — визначає регіональну нерівність між тиловими та прифронтовими областями.

4. Мультиплікатор бюджетного важеля ($M_{eff} = 17,14$) — підтверджує ефект залучення приватного капіталу (1 грн бюджету залучає 17,14 грн кредитів).

5. Коефіцієнт фінансової резистентності ($K_{res} = 24,4\%$) — доводить вищу стійкість АПК до дефолтів порівняно з іншими галузями економіки (див. табл. 11).

Застосування запропонованого підходу дозволяє оптимізувати державну підтримку, переорієнтувавши її на модель технологічного відновлення.

Висновки

Аналіз адаптації банківського кредитування та держпідтримки АПК до воєнних ризиків свідчить про перехід галузі від стійкості до інвестиційного відновлення.

Доведено високу резистентність суб'єктів АПК. Попри втрату активів, галузь зберегла платоспроможність. Розрахований коефіцієнт ($K_{res} = 24,39\%$) підтверджує, що рівень проблемних кредитів в агросекторі суттєво нижчий за середньоринковий. Це робить агробізнес фі-

нансовим якорем економіки та відкриває простір для подальшої кредитної експансії банків.

Встановлено мультиплікативну ефективність держпідтримки. Компенсація відсоткових ставок працює як потужний фінансовий важіль, спростовуючи тезу про неефективність субсидій (Boschi et al., 2014). Мультиплікатор ($M_{eff} = 17,14$) доводить, що 1 грн бюджетних видатків залучає до сектору понад 17 грн приватного капіталу. Це є оптимальним в умовах браку державних ресурсів.

Констатовано «безпекову асиметрію» капіталу. Коефіцієнт ($K_{sa} = 1,91$) дозволив виміряти двократний розрив в інтенсивності кредитування між тилловими та прифронтовими регіонами. Такий підхід обґрунтовує перехід до регіонально-центричної підтримки, де рівень державних гарантій є пропорційним безпековим ризикам.

Доведено перехід до інвестиційного відновлення. Динаміка коефіцієнта ($K_{inv} = 19,75\%$) та індексу кредитного забезпечення переробної індустріалізації ($I_{mva} = 0,74$) показує якісне зрушення фінансових потоків у бік індустріального розвитку. Обсяги фінансування переробки стають співмірними з потребами сировинного циклу, що є передумовою десировинізації експорту. Динаміка зазначеного індексу (I_{mva}) свід-

чить про формування стійких фінансових передумов для поступового подолання сировинної спрямованості АПК України через пріоритизацію банківського кредитування сегментів із вищою часткою доданої вартості.

Запропоновано адаптивний методичний підхід. Набір авторських індикаторів на засадах об'єктивної оцінки ризиків і мультиплікації капіталу може бути використаний регуляторами та банками для побудови стратегій мотивації кредитування АПК.

Практична цінність статті полягає в переведенні підтримки АПК на регіонально-центричну модель із гарантіями до 90—100 % у прифронтових зонах ($K_{sa} = 1,91$) та в обґрунтуванні для НБУ, а також для державних і комерційних банків автоматичного резервування коштів і розширення лімітів інвестиційного відновлення завдяки високій ефективності бюджетного важеля ($M_{eff} = 17,14$).

Перспективи подальших досліджень полягають у моделюванні мікроекономічних ефектів від впровадження автоматизованих систем розподілу кредитних гарантій на деокупованих територіях та інтеграції європейських фондів передвступу (*pre-accession funds*) до вітчизняної системи змішаного фінансування АПК.

ЛІТЕРАТУРА

- Девальвація української гривні (січень 2026 р.). Міністерство фінансів України (офіційний вебпортал). 2026. URL: <https://mof.gov.ua>
- Індекс інфляції в Україні (березень 2026 р.). Міністерство фінансів України (офіційний вебпортал). 2026. URL: <https://mof.gov.ua>
- Інформація про результати Державної програми «Доступні кредити 5—7—9 %» (січень 2026 р.) / Фонд розвитку підприємництва. Національна установа розвитку. 2026. URL: <https://bdf.gov.ua/publicna-informatsiia/informatsiia-pro-rezultaty-derzhavnoi-prohramy-dostupni-kredyty-5-7-9/>
- Ключова облікова ставка Національного банку України (лютий 2026 р.). Офіційне інтернет-представництво Національного банку України. 2026. URL: <https://bank.gov.ua>
- Стан кредитування сільськогосподарських підприємств (лютий 2026 р.). Міністерство аграрної політики та продовольства України (офіційний вебпортал). 2026. URL: <https://minagro.gov.ua>
- Статистика нагляду (лютий 2026 р.). Офіційне інтернет-представництво Національного банку України. 2026. URL: <https://bank.gov.ua>
- Статистика фінансового сектору (січень 2026 р.). Офіційне інтернет-представництво Національного банку України. 2026. URL: <https://bank.gov.ua>
- An C. F., He X. X., Zhang L. The coordinated impacts of agricultural insurance and digital financial inclusion on agricultural output: Evidence from China. *Heliyon*. 2023. Vol. 9, No. 2. Art. e13546. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e13546>
- Andros S., Gerasymchuk V. Development trends of the market of agricultural lending to households in Ukraine: Analysis of consumer and mortgage loans. *Research on World Agricultural Economy*. 2023. Vol. 4, No. 2. P. 32—46. <https://doi.org/10.22004/ag.econ.335345>
- Angori G., Aristei D., Gallo M. Lending technologies, banking relationships, and firms' access to credit in Italy: The role of firm size. *Applied Economics*. 2019. Vol. 51, No. 58. P. 6139—6170. <https://doi.org/10.1080/00036846.2019.1613503>
- Boschi M., Girardi A., Ventura M. Partial credit guarantees and SMEs financing. *Journal of Financial Stability*. 2014. Vol. 15. P. 182—194. <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2014.09.007>
- Carbó-Valverde S., Rodríguez-Fernández F., Udell G. F. Bank market power and SME financing constraints. *Review of Finance*. 2009. Vol. 13, No. 2. P. 309—340. <https://doi.org/10.1093/rof/rfp003>

- Cowling M., Liu W., Minniti M., Zhang N. UK credit and discouragement during the GFC. *Small Business Economics*. 2016. Vol. 47, No. 4. P. 1049—1074. <https://doi.org/10.1007/s11187-016-9745-6>
- Dima L., Trifan M., Balan A. Analysis of some performance indicators of agribusiness firms in Romania in the period 2020–2023. *Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*. 2024. Vol. 24, No. 4. P. 199—204.
- Ferrando A., Popov A., Udell G. F. Do SMEs benefit from unconventional monetary policy and how? Microevidence from the Eurozone. *Journal of Money, Credit and Banking*. 2019. Vol. 51, No. 4. P. 895—928. <https://doi.org/10.1111/jmcb.12581>
- Galluzzo N. A quantitative analysis on Romanian rural areas, agritourism and the impacts of European Union's financial subsidies. *Journal of Rural Studies*. 2021. Vol. 82. P. 458—467. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.01.025>
- Guo Y., Wang T., Yu W., Wang X. A spatial econometric study on effects of fiscal and financial supports for agriculture in China. *Agricultural Economics (Zemědělská ekonomika)*. 2013. Vol. 59, No. 7. P. 315—332. <https://doi.org/10.17221/126/2012-AGRICECON>
- He C., Yu L., Wen H. Subsidies and farming: A microempirical analysis of financial allocation to promote agricultural production. *Agricultural Economics (Zemědělská ekonomika)*. 2026. Vol. 72, No. 3. P. 156—170. <https://doi.org/10.17221/187/2025-AGRICECON>
- He S. Modeling China's agriculture support policy effects. *Journal of Economic Studies*. 2016. Vol. 43, No. 5. P. 763—779. <https://doi.org/10.1108/JES-05-2015-0071>
- Klllokoqi A., Parduzi A., Mazllami J. Comparative approach to the financing of agricultural enterprises in the Republic of Kosovo and EU countries. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*. 2024. Vol. 18, No. 4. P. 845—856. <https://doi.org/10.1108/JEC-08-2023-0147>
- Le T. K. N., Duvernay D., Le T. H. Determinants of financial performance of listed firms manufacturing food products in Vietnam: Regression analysis and Blinder–Oaxaca decomposition analysis. *Journal of Economics and Development*. 2021. Vol. 23, No. 3. P. 267—283. <https://doi.org/10.1108/JED-09-2020-0130>
- Ma Q., Li X. The impact of fiscal-financial synergistic support for agriculture on agricultural total factor productivity: Based on provincial panel data in China. *International Review of Economics & Finance*. 2025. Vol. 103. Art. 104556. <https://doi.org/10.1016/j.iref.2025.104556>
- Moise D.-F. The impact of the financial profile on the resilience capacity of the agri-business companies in Romania. *Ovidius University Annals, Economic Sciences Series*. 2024. Vol. 24, No. 1. P. 261—268. <https://doi.org/10.61801/OUAESS.2024.1.34>
- Moyi E. Riskiness of lending to small businesses: A dynamic panel data analysis. *Journal of Risk Finance*. 2019. Vol. 20, No. 1. P. 94—110. <https://doi.org/10.1108/JRF-09-2017-0140>
- Muntaka A. S., Apike I. A., Antwi D. Antecedents of sustainable agricultural supply chain financing for achieving food security in resource-constrained developing economies: A complex adaptive systems theory perspective. *Australian Journal of Agricultural and Resource Economics*. 2024. Vol. 68, No. 4. P. 868—890. <https://doi.org/10.1111/1467-8489.12579>
- Ogunmokun O. C., Mafimisebi O., Obembe D. Bank lending behaviour and small enterprise debt financing. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*. 2024. Vol. 16, No. 3. P. 675—697. <https://doi.org/10.1108/JEEE-02-2022-0043>
- Paulson N., Katchova A. L., Enlow S. J. Financial performance of publicly-traded agribusinesses. *Agricultural Finance Review*. 2013. Vol. 73, No. 1. P. 58—73. <https://doi.org/10.1108/00021461311321311>
- Pigini C., Presbitero A. F., Zazzaro A. State dependence in access to credit. *Journal of Financial Stability*. 2016. Vol. 27. P. 17—34. <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2016.08.003>
- Rinn R., Jarský V. Analysis of financial support for forestry in the Czech Republic from the perspective of forest bioeconomy. *Sustainability*. 2022. Vol. 14, No. 23. Art. 15575. <https://doi.org/10.3390/su142315575>
- Song B., Zhao J., Zhang P. A study on factors influencing the efficiency of rural agriculture financial support in China. *Sustainability*. 2022. Vol. 14, No. 22. Art. 15065. <https://doi.org/10.3390/su142214954>
- Talaulikar H., Hegde Desai P., Borde N. Do risk attitude and trust moderate bank managers' risk perceptions in lending to micro, small, medium enterprises? *Managerial Finance*. 2022. Vol. 48, No. 3. P. 451—469. <https://doi.org/10.1108/MF-06-2021-0294>
- Tang L., Sun S. Fiscal incentives, financial support for agriculture, and urban-rural inequality. *International Review of Financial Analysis*. 2022. Vol. 80. Art. 102057. <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2022.102057>
- Wang Z., Wu Z. H., Wei L. B. Effects of fiscal support for agriculture on grain production technical efficiency: Empirical evidence from Chinese farms. *Journal of Applied Economics*. 2024. Vol. 27, No. 1. Art. 2347687. <https://doi.org/10.1080/15140326.2024.2347687>
- Yuan W., Guan W., Zhang G., Xu X., Li S. Transnational financial assistance and enhancement of agricultural production value: A perspective based on China–Africa agricultural cooperation practices. *China Agricultural Economic Review*. 2025. Vol. 17, No. 3. P. 551—563. <https://doi.org/10.1108/CAER-10-2024-0364>
- Zhang Z., Dai L. The bank loan distribution effect of government spending expansion: Evidence from China. *International Review of Financial Analysis*. 2023. Vol. 89. Art. 102778. <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2023.102778>

Надійшла до редакції 06.07.2026

Прийнята до друку 07.08.2026

Опублікована 29.09.2026

REFERENCES

- Ministry of Finance of Ukraine. (2026, January). *Devaluation of the Ukrainian hryvnia*. Official Web Portal. <https://mof.gov.ua> [in Ukrainian].
- Ministry of Finance of Ukraine. (2026, March). *Inflation index in Ukraine*. Official Web Portal. <https://mof.gov.ua> [in Ukrainian].
- Business Development Fund. (2026, January). *Information on the results of the State Program «Affordable Loans 5—7—9 %»*. National Development Institution. <https://bdf.gov.ua/publiczna-informatsiia/informatsiia-pro-rezultaty-derzhavnoi-prohramy-dostupni-kredyty-5-7-9/> [in Ukrainian].
- National Bank of Ukraine. (2026, February). *Key policy rate of the National Bank of Ukraine*. Official Website. <https://bank.gov.ua> [in Ukrainian].
- Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine. (2026, February). *State of lending to agricultural enterprises*. Official Web Portal. <https://minagro.gov.ua> [in Ukrainian].
- National Bank of Ukraine. (2026, February). *Banking supervision statistics*. Official Website. <https://bank.gov.ua> [in Ukrainian].
- National Bank of Ukraine. (2026, January). *Financial sector statistics*. Official Website. <https://bank.gov.ua> [in Ukrainian].
- An, C. F., He, X. X., & Zhang, L. (2023). The coordinated impacts of agricultural insurance and digital financial inclusion on agricultural output: Evidence from China. *Heliyon*, 9(2), e13546. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e13546>
- Andros, S., & Gerasymchuk, V. (2023). Development trends of the market of agricultural lending to households in Ukraine: Analysis of consumer and mortgage loans. *Research on World Agricultural Economy*, 4(2), 32—46. <https://doi.org/10.22004/ag.econ.335345>
- Angori, G., Aristei, D., & Gallo, M. (2019). Lending technologies, banking relationships, and firms' access to credit in Italy: The role of firm size. *Applied Economics*, 51(58), 6139—6170. <https://doi.org/10.1080/00036846.2019.1613503>
- Boschi, M., Girardi, A., & Ventura, M. (2014). Partial credit guarantees and SMEs financing. *Journal of Financial Stability*, 15, 182—194. <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2014.09.007>
- Carbó-Valverde, S., Rodríguez-Fernández, F., & Udell, G. F. (2009). Bank market power and SME financing constraints. *Review of Finance*, 13(2), 309—340. <https://doi.org/10.1093/rof/rfp003>
- Cowling, M., Liu, W., Minniti, M., & Zhang, N. (2016). UK credit and discouragement during the GFC. *Small Business Economics*, 47(4), 1049—1074. <https://doi.org/10.1007/s11187-016-9745-6>
- Dima, L., Trifan, M., & Balan, A. (2024). Analysis of some performance indicators of agribusiness firms in Romania in the period 2020–2023. *Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*, 24(4), 199—204.
- Ferrando, A., Popov, A., & Udell, G. F. (2019). Do SMEs benefit from unconventional monetary policy and how? Microevidence from the Eurozone. *Journal of Money, Credit and Banking*, 51(4), 895—928. <https://doi.org/10.1111/jmcb.12581>
- Galluzzo, N. (2021). A quantitative analysis on Romanian rural areas, agritourism and the impacts of European Union's financial subsidies. *Journal of Rural Studies*, 82, 458—467. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.01.025>
- Guo, Y., Wang, T., Yu, W., & Wang, X. (2013). A spatial econometric study on effects of fiscal and financial supports for agriculture in China. *Agricultural Economics (Zemědělská ekonomika)*, 59(7), 315—332. <https://doi.org/10.17221/126/2012-AGRICECON>
- He, C., Yu, L., & Wen, H. (2026). Subsidies and farming: A microempirical analysis of financial allocation to promote agricultural production. *Agricultural Economics (Zemědělská ekonomika)*, 72(3), 156—170. <https://doi.org/10.17221/187/2025-AGRICECON>
- He, S. (2016). Modeling China's agriculture support policy effects. *Journal of Economic Studies*, 43(5), 763—779. <https://doi.org/10.1108/JES-05-2015-0071>
- Kllokoqi, A., Parduzi, A., & Mazllami, J. (2024). Comparative approach to the financing of agricultural enterprises in the Republic of Kosovo and EU countries. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 18(4), 845—856. <https://doi.org/10.1108/JEC-08-2023-0147>
- Le, T. K. N., Duvernay, D., & Le, T. H. (2021). Determinants of financial performance of listed firms manufacturing food products in Vietnam: Regression analysis and Blinder—Oaxaca decomposition analysis. *Journal of Economics and Development*, 23(3), 267—283. <https://doi.org/10.1108/JED-09-2020-0130>
- Ma, Q., & Li, X. (2025). The impact of fiscal-financial synergistic support for agriculture on agricultural total factor productivity: Based on provincial panel data in China. *International Review of Economics & Finance*, 103, 104556. <https://doi.org/10.1016/j.iref.2025.104556>
- Moise, D.-F. (2024). The impact of the financial profile on the resilience capacity of the agri-business companies in Romania. *Ovidius University Annals, Economic Sciences Series*, 24(1), 261—268. <https://doi.org/10.61801/OUAESS.2024.1.34>
- Moyi, E. (2019). Riskiness of lending to small businesses: A dynamic panel data analysis. *Journal of Risk Finance*, 20(1), 94—110. <https://doi.org/10.1108/JRF-09-2017-0140>
- Muntaka, A. S., Apike, I. A., & Antwi, D. (2024). Antecedents of sustainable agricultural supply chain financing for achieving food security in resource-constrained developing economies: A complex adaptive systems theory perspective. *Australian Journal of Agricultural and Resource Economics*, 68(4), 868—890. <https://doi.org/10.1111/1467-8489.12579>
- Ogunmokun, O. C., Mafimisebi, O., & Obembe, D. (2024). Bank lending behaviour and small enterprise debt financing. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*, 16(3), 675—697. <https://doi.org/10.1108/JEEE-02-2022-0043>

- Paulson, N., Katchova, A. L., & Enlow, S. J. (2013). Financial performance of publicly-traded agribusinesses. *Agricultural Finance Review*, 73(1), 58—73. <https://doi.org/10.1108/00021461311321311>
- Pigini, C., Presbitero, A. F., & Zazzaro, A. (2016). State dependence in access to credit. *Journal of Financial Stability*, 27, 17—34. <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2016.08.003>
- Rinn, R., & Jarský, V. (2022). Analysis of financial support for forestry in the Czech Republic from the perspective of forest bioeconomy. *Sustainability*, 14(23), 15575. <https://doi.org/10.3390/su142315575>
- Song, B., Zhao, J., & Zhang, P. (2022). A study on factors influencing the efficiency of rural agriculture financial support in China. *Sustainability*, 14(22), 15065. <https://doi.org/10.3390/su142214954>
- Talaulikar, H., Hegde Desai, P., & Borde, N. (2022). Do risk attitude and trust moderate bank managers' risk perceptions in lending to micro, small, medium enterprises? *Managerial Finance*, 48(3), 451—469. <https://doi.org/10.1108/MF-06-2021-0294>
- Tang, L., & Sun, S. (2022). Fiscal incentives, financial support for agriculture, and urban-rural inequality. *International Review of Financial Analysis*, 80, 102057. <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2022.102057>
- Wang, Z., Wu, Z. H., & Wei, L. B. (2024). Effects of fiscal support for agriculture on grain production technical efficiency: Empirical evidence from Chinese farms. *Journal of Applied Economics*, 27(1), 2347687. <https://doi.org/10.1080/15140326.2024.2347687>
- Yuan, W., Guan, W., Zhang, G., Xu, X., & Li, S. (2025). Transnational financial assistance and enhancement of agricultural production value: A perspective based on China–Africa agricultural cooperation practices. *China Agricultural Economic Review*, 17(3), 551—563. <https://doi.org/10.1108/CAER-10-2024-0364>
- Zhang, Z., & Dai, L. (2023). The bank loan distribution effect of government spending expansion: Evidence from China. *International Review of Financial Analysis*, 89, 102778. <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2023.102778>

Received: 06.07.2026

Accepted: 07.08.2026

Published: 29.09.2026

Oleksandr O. Zaiets, PhD Student (Higher Education Level 3)
E-mail: Ool.zaiets@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0004-7167-208X>
National Scientific Centre «Institute of Agrarian Economics»
10 Heroiv Oborony Street, Kyiv, 03127, Ukraine;
JSC «Tascombank», Deputy CEO (CFO),
30 S. Petlyry Street, Kyiv, 01032, Ukraine

ADAPTATION OF BANK LENDING AND STATE FINANCIAL
SUPPORT FOR THE AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX TO WAR
RISKS: FROM RESILIENCE TO INVESTMENT RECOVERY
(EMPIRICAL ASSESSMENT BASED ON AUTHOR'S INDICATORS)

The study substantiates the theoretical and methodological foundations for adapting bank lending and state financial support for the agricultural sector of Ukraine to war risks. It captures the trends of forming financial prerequisites for the industry's transition from an operational survival model to gradual recovery and the industrialization of agricultural processing. The high solvency and financial endurance of the agricultural sector, which has become an anchor for the entire banking system during the crisis period, are substantiated. The calculated author's coefficient of financial resistance ($K_{res} = 4.39\%$) confirms that the level of non-performing loans (NPL) in agribusiness is significantly lower than the benchmarks in manufacturing and trade. The budget leverage multiplier of the state program «Affordable Loans 5—7—9 %» was calculated ($M_{eff} = 17.14$), proving the high efficiency of budget funds utilization: each 1 UAH of direct government expenditure on interest rate compensation generates over 17 UAH of real private bank capital. Using the security asymmetry coefficient ($K_{sa} = 1.91$), the spatial deformation and “security migration” of capital flows were quantitatively assessed for the first time, recording an almost twofold gap in lending intensity per hectare between western rear hubs and financially isolated frontline regions. A qualitative shift in the target structure of resource application was established due to the growth of the investment activity coefficient ($K_{inv} = 19.75\%$) and the processing industrialization credit support index ($I_{mva} = 0.74$). This confirms that financing processing capacities and long-term renewal of fixed assets in agribusiness is becoming commensurate with the traditional raw material cycle. The generated results justify the need to transition from a universal to a region-centric financial policy of the state with differentiated levels of credit guarantees depending on security zones.

Keywords: agricultural sector, security asymmetry, investment adaptation, credit multiplier, financial resilience, financial support.